

WIELKI MISTRZ VINCENT VAN GOGH

Cele:

- zapoznanie uczniów z twórczością Vincenta van Gogha
- przybliżenie uczniom jego postaci
- zwrócenie uwagi na specyficzny styl malarski artysty
- doskonalenie umiejętności analizowania danych i wyciągania wniosków.

Zajęcia I: WYSTAWA DZIEŁ VINCENTA VAN GOGHA

Potrzebne materiały:

- reprodukcje kilku obrazów Vincenta van Gogha (proponuję: *Gwiaździstą noc nad Rodanem* – 1888 r.; *Pole pszenicy z krukami* – 1890 r.; *Gwiaździstą noc* – 1889 r.; *Irysy* – 1889 r.; *Autoportret* – 1889 r.), z których nauczycielka przygotowuje wystawę (wszystkie obrazy dostępne są na Wikipedii: http://pl.wikipedia.org/wiki/Vincent_van_Gogh);
- jedna pusta rama (na *Słoneczniki*)
- jeden egzemplarz opisu obrazu (będzie to kartka z ukradzionego folderu wystawy)
- podarty opis *Słoneczników* (załącznik 1)
- krótki opis dwóch obrazów (załącznik 2). Jeden umieszczony pod obrazem *Gwiaździsta noc nad Rodanem*, a drugi pod pustym miejscem po obrazie
- życiorys Vincenta van Gogha, który zawiera błędy (załącznik 3)
- ewentualnie – słoneczniki w wazonie przy pustym miejscu na obraz i irysy pod *Irysami*
- komputer z dostępem do internetu
- zeszyt *Van Gogh. Życie i twórczość* z serii *Sztuka. Mały przewodnik* (autor Dieter Beaujean, wyd. Konemann 2005).

Przebieg zajęć

1. Zaproszenie uczniów na wernisaż wystawy dzieł Vincenta van Gogha.
2. Wyjaśnienie pojęcia *wernisaż* (uroczyste otwarcie wystawy dzieł sztuki, zwykle połączone ze spotkaniem z autorem).
3. Nauczycielka oprowadza uczniów po wystawie. Opowiada o obrazach (można skorzystać z załącznika 4).
4. Przy pierwszym obrazie nauczycielka zwraca uwagę na krótki opis, który znajduje się zwykle pod obrazem (załącznik 2).
5. Podczas dalszego zwiedzania wystawy uczniowie powinni dostrzec brak opisów przy następnych obrazach.
6. Nauczycielka zwraca uwagę na brak ostatniego obrazu (może tam być zbity szyba z antyramy lub pusta rama). Ogłasza kradzież eksponatu.
7. Znajduje fragment kartki z folderu wystawy, który zawiera niepełny opis ukradzionego obrazu (opis z załącznika 1 należy odpowiednio podrzeć).
8. Okazuje się, że zniknął nie tylko obraz, ale także wszystkie foldery i część krótkich opisów.
9. Nauczycielka prosi uczniów o pomoc w stworzeniu na nowo krótkich informacji, które można by zamieścić pod obrazami oraz o przygotowanie kartek do folderu wystawy.
10. Każdy folder zawiera także życiorys malarza. Okazało się, że nauczycielka ma tylko bardzo starą wersję życiorysu, która zawiera błędy. Uczniowie są proszeni o pomoc w tej sprawie.

11. Praca w grupach.

- Cztery grupy tworzą opisy obrazów do folderu – każda grupa opisuje jeden obraz na podstawie reprodukcji (*Pole pszenicy z krukami; Gwiazdzista noc; Irysy; Autoportret*). Za wzór może służyć zniszczona kartka znaleziona podczas zwiedzania wystawy.
- Jedna grupa przygotowuje trzy krótkie brakujące opisy pod obrazy (muszą także przygotować karteczki o odpowiednich wymiarach, pociąć je, a następnie napisać imię i nazwisko autora oraz tytuł obrazu). Uczniowie korzystają z internetu lub z albumu – porównują obrazy z wystawy z tymi, które zostały przedstawione w witrynie internetowej i na tej podstawie przygotowują podpisy (korzystają np. ze strony <http://vangogh.triger.com.pl/vangogh/dziela/dziela.htm> lub z publikacji *Van Gogh. Życie i twórczość* z serii *Sztuka. Mały przewodnik* (autor Dieter Beaujean, wyd. Konemann 2005). Gotowe kartki dzieci umieszczają pod obrazami).
- Jedna grupa poprawia życiorys – przepisuje go bez błędów, uzupełnia. Uczniowie korzystają z internetu lub wymienionej wyżej publikacji czy encyklopedii.
- Jedna grupa projektuje okładkę folderu – wykonuje rysunki lub robi kolaż z wydruków reprodukcji dzieł mistrza.

12. Dzieci przedstawiają wyniki swojej pracy.

Zajęcia II: ZAGINIONY OBRAZ

Potrzebne materiały:

- komputer z dostępem do internetu
- wydrukowane *Słoneczniki* – 1889 r. (dostępne na stronie: <http://www.vangoghmuseum.nl/vgm/index.jsp?page=3503&collection=623&lang=en>)
- kilka obrazów przedstawiających słoneczniki i inne kwiaty, których nie namalował Vincent van Gogh (Załącznik 5)
- słoneczniki w wazonie (mogą stać już w czasie zajęć I przy miejscu na obraz *Słoneczniki*).

Przebieg zajęć

1. Nauczycielka przypomina ostatnie zajęcia. Mówi o tym, że odzyskano brakujący obraz, a właściwie kilka obrazów, które przedstawiają słoneczniki. Dzieci zostały poproszone o dokonanie weryfikacji i zdecydowanie, który spośród odnalezionych obrazów namalował Vincent van Gogh.
2. Nauczycielka pokazuje wydrukowane obrazy (można skorzystać z załącznika 5).
3. Prosi, aby uczniowie podzielili się na grupy i uzgodnili swoją wersję (czyli zastanowili się wspólnie i wybrali obraz, którego autorem jest Vincent van Gogh). Grupy mają kilka minut na obejrzenie obrazów i ustalenie swojego stanowiska.
4. Uczniowie po kolei opowiadają o swoich ustaleniach. Nauczycielka zadaje pytania:
  - Dlaczego ten obraz wybraliście?
  - W czym przypomina on inne dzieła van Gogha?
  - Dlaczego odrzuciliście pozostałe płótna?Dobrze byłoby, gdyby wszystkie grupy wskazały na *Słoneczniki* van Gogha. Zadaniem nauczycielki jest takie pokierowanie wypowiedzią przedstawiciela grupy, aby wskazał on obraz van Gogha.
5. Większość z was wybrała ten obraz. Sprawdźmy, czy mieliście rację.
6. Nauczycielka pokazuje dzieciom stronę internetową Muzeum Vincenta van Gogha: <http://www.vangoghmuseum.nl>. Wspólnie szukają obrazu *Słoneczniki*.

7. Dzieci wypowiadają się o obrazie na podstawie pytań nauczycielki o
  - kolorystykę
  - pierwszy plan i tło
  - realizm przedstawienia
  - nastrój obrazu.
8. Spróbujcie przy użyciu tylko żółci namalować dowolny obraz, który przedstawia coś rzeczywistego.

Zajęcia III: KAMIL I SŁONECZNIKI – POŻEGNANIE Z VINCENTEM

Potrzebne materiały:

- kartony w różnych kolorach
- karteczki na podpisy pod obrazami
- książka Lurence Anholt *Van Gogh. Kamil i słoneczniki*, wyd. Stardust Media, Warszawa 2011
- komputer z dostępem do internetu lub albumy z obrazami van Gocha.

Przebieg zajęć

1. Przypomnienie poprzednich zajęć. Nauczycielka czyta dzieciom książkę Lurence Anholt *Kamil i słoneczniki*. Rozmowa o treści książki:
  - Kto jest bohaterem tej książki?
  - Dlaczego książka ma tytuł *Kamil i słoneczniki*?
  - Ile osób liczyła rodzina listonosza?
  - Jak myślicie, dlaczego malarz musiał się wyprowadzić?
2. Praca w grupach z książką (każda grupa powinna mieć swój egzemplarz). Uczniowie wykonują zadania w kartach pracy (załącznik 6).
3. Zorganizowanie wystawy obrazów dzieci wykonanych podczas poprzednich zajęć. Naklejenie prac na kartony, przygotowanie krótkich opisów i umieszczenie ich pod obrazami. Przygotowanie kartek do folderu (mogą zawierać opis obrazu i krótki życiorys każdego autora).
4. Zaproszenie na wystawę rodziców, pracowników szkoły, uczniów z innej klasy.

Załącznik 1

Opis obrazu z folderu wystawy (uszkodzony dzieci powinny znaleźć podczas zwiedzania wystawy)

Obraz Vincenta van Gogha
„Martwa natura: wazon z piętnastoma słonecznikami”

Artysta namalował kilka wariantów tego samego tematu. Chciał rozświetlić nimi pokój swojego przyjaciela. Dlatego używał wielu odcieni żółci. Nią malował nie tylko słoneczniki, lecz także tło. Na pierwszym planie obrazu widać kwiaty, niektóre z płatkami, niektóre już bez nich. Słoneczniki umieszczone są w glinianym, żółtym wazonie. Wazon ten stoi u dołu kompozycji i jest elementem drugiego planu.

Załącznik 2

Podpisy pod obrazami na wystawie; ten drugi wisi pod pustą ramą (obraz został skradziony)

Vincent van Gogh
„Gwiaździsta noc nad Rodanem”
1888 rok

Obraz przedstawia nocny pejzaż. Rozgwieżdzone niebo odbija się w wodzie. Odbite światła przypominają filary mostu.

Vincent van Gogh
„Martwa natura:
wazon z piętnastoma słonecznikami”
1889 rok

Płótno utrzymane jest w kolorze żółtym. Przedstawia ono gliniany wazon z bukietem słoneczników. Obraz powieszony na ścianie może przypominać witraż, przez który przebija się słoneczne światło i rozświetla wnętrze.

Załącznik 3

Życiorys Vincenta van Gogha

Vincent van Gog jednym z największych malarzy świata. urodził się Vincent van Gog w Holandia. Nie zdobył sławy za życia, ale dziś cieszy się zwykłą popularnością. Jego obrazy miały ogromny wpływ na sztukę współczesną.

Zaczął malować dość późno, a najważniejsze utwory stworzył dwa lata przed śmiercią. Przed tym zajmował się sprzedażą obrazów, był nauczycielką i misjonarzem. Swoją pasję malarską rozwijał dzięki wsparciu brata Theo. Nie ukończył żadnej szkoły wyższej. Warsztatu nie uczył się od znajomych malarzy. Wypracował własny styl i sposób pracy. Potrafił wstawać skoro świt, wychodzić i malować aż od wieczora, z krótką przerwą na obiad.

Zmarł na smutek ran odniesionych po postrzale. Nie wiadomo, czy było to samobójstwo.

Załącznik 4

(Subiektywne) opisy obrazów Vincenta van Gogha

Gwiazdzista noc nad Rodanem – 1888 r.

Co jest tematem tego obrazu? Noc? A może spotkanie?

Jaka jest ta noc? Gwiazdzista, bezchmurna, ciemna, głęboka.

Czy jest to późna noc? Czy wczesna?

Kiedy patrzemy na ten obraz, to niebo i woda całe drżą, falują. Widzimy wręcz drgania powietrza, czujemy dotyk chłodnej bryzy. Jesteśmy niemal pewni, że wieje delikatny wiatr. Dlaczego mamy takie wrażenie? Artysta malował ten obraz grubymi pociągnięciami pędzla. Widzimy, jakie ślady zostawił. Ta faktura wzmacnia wrażenie drgań.

Popatrzmy też na kontury. Czy są ostre, czy rozmyte? Są rozmyte; tak jak nocą.

A co z kolorami? Jakich kolorów wy byście użyli do namalowania nocy? Artysta użył niebieskiego w wielu odcieniach i żółtego, także w wielu odcieniach. Czy te kolory ostro się od siebie odcinają, czy są mieszane? Ich nachodzenie na siebie także wzmacnia poczucie drgań, świecenia, odbijania światła.

Przypatrzmy się też kompozycji obrazu. Mniej więcej przez środek przebiega półkolistą linią, która oddziela niebo od wody. Jak myślicie, czy artysta stał blisko czy daleko zabudowań, gdy malował ten obraz?

Pole pszenicy z krukami – 1890 r.

Skąd wiemy, że to pszenica? A czy widzimy na tym obrazie kruki? Czy możemy bezbłędnie rozpoznać rośliny i ptaki? Czy przyroda oddana jest skrupulatnie, ze szczegółami? Nie. Widzimy tylko ogólny zarys. O tym, że jest to pszenica i kruki malarz mówi nam tylko przez tytuł obrazu. Bo autor był w tym konkretnym miejscu i malował z natury. Jak myślicie, jaka to była pora dnia? A jaka była pogoda? Czy było czyste, bezchmurne niebo? Czy było bezwietrznie? Nie, wiał wiatr. A skąd my o tym wiemy? Pszenica pochyla się w różne strony.

Czy odczuwamy ruch na tym obrazie? Tak. Jak artysta to osiągnął? Znowu użył szerokich, widocznych pociągnięć pędzla. Czy posługiwał się długą, czy krótką linią? Krótką, która jest zwielokrotniana.

Gdy patrzą na ten obraz, słyszę pokrakiwanie ptaków. A wy?

Gwiaździsta noc – 1889 r.

Legenda głosi, że podczas malowania tego płótna, artysta oświetlał sobie sztalugę świecami przymocowanymi do kapelusza.

Malarz posługiwał się falującymi kreskami, które powodują wrażenie ruchu; płynięcia, przemieszczania się światła. Jasne kule gwiazd rozjaśniają cały obraz. Cyprys umieszczony z lewej strony kompozycji jest podobny do zapalanej świecy.

Obraz utrzymany jest w ciemnej tonacji. Wydaje się, że malarz wykorzystał tylko dwa kolory do jego namalowania – niebieski i żółty.

Jak myślicie, skąd wzięła się zieleń na tym płótnie?

Irysy – 1889 r.

Na tym obrazie malarz przedstawił na pierwszym planie niebieskie kwiaty. Namalował je tak dokładnie, że nawet bez podpowiedzi w nazwie płótna, można je bezbłędnie rozpoznać i nazwać. Niestety, już o kwiatach na drugim planie, nie możemy tego powiedzieć. Wiemy tylko, że są żółte. Nie rozpoznamy ich gatunku. Brakuje tu szczegółów. Nie wiemy nic o kształcie i układzie płatków, nie możemy dostrzec układu liści. One stanowią tylko tło i uzupełnienie kompozycji.

Jak myślicie, z jakiej perspektywy artysta malował ten ogród? Był blisko, czy daleko?

Czy tutaj też widać grube pociągnięcia pędzla? Gdzie? Tak, wydaje się, że coś leży na ziemi, coś się przemieszcza po niej. Nie wiemy, co to jest.

Zwróćcie uwagę na irysy. Ich liście są gładkie, wypełnione gładko farbą. Inaczej zaś wyglądają ich głowy – powykręcane, niebieskie kształty.

Autoportret – 1889 r.

Czym jest autoportret? To portret stworzony przez siebie samego. Van Gogh namalował wiele autoportretów. Tutaj widzimy ostatni.

Dominuje w nim kolor niebieski. Został użyty do namalowania wirującego tła i ubrania artysty. Jak malarz uzyskał efekt ruszającego się tła? Poprzez użycie falistych linii. Cały obraz jest niebieski. Ale co przyciąga naszą uwagę? W środku płótna umiejscowiona jest głowa z rudymi włosami i rudym zarostem. Dlaczego autor użył innego koloru? To on powoduje wydobycie, wyodrębnienie tego elementu z tła. To tam, w pierwszym

zetnięciu z obrazem, kierujemy swój wzrok. I spotykamy inne oczy.
Niebieskie. Mają one magnetyczną wręcz siłę.

Załącznik 5

Źródło: http://sztukawkratke.blox.pl/tagi_b/66357/Vincent-Van-Gogh.html

Claude Monet - Bukiet słoneczników; 1881; 81x101; olej/płótno

Źródło:<http://www.tessart.pl/smf/index.php?topic=2084.0>

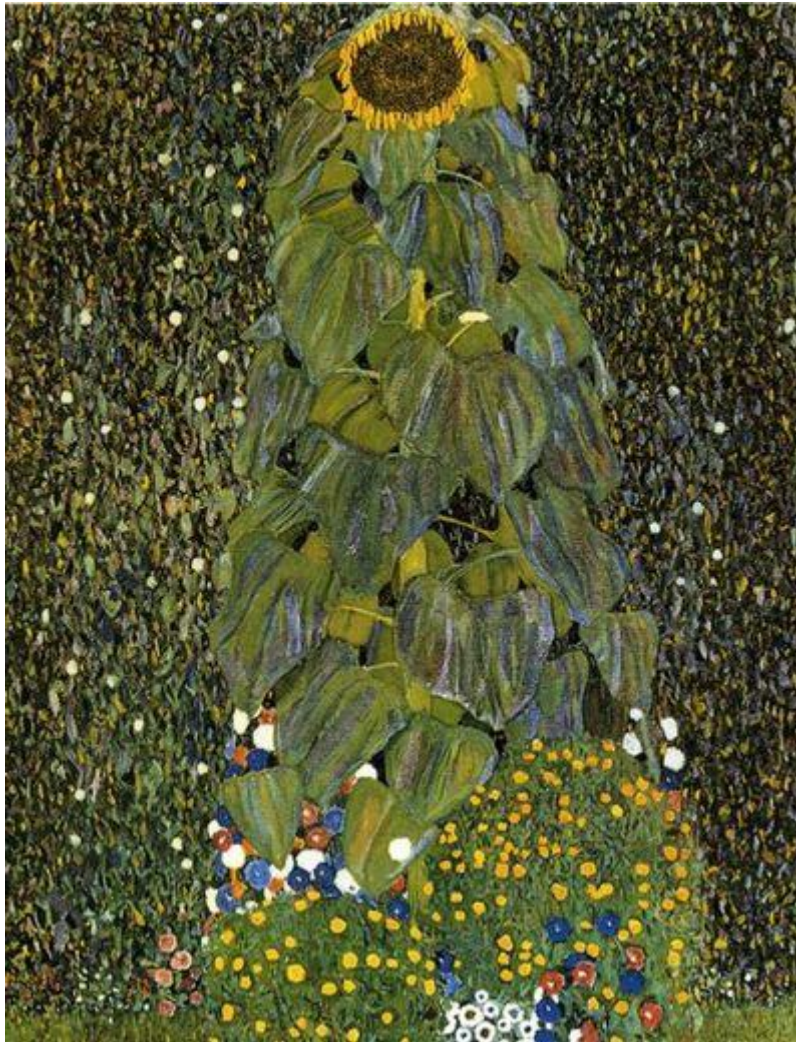

Olga Boznańska - Złote róże

Źródło: <http://www.agraart.pl/nowe/artists/pinkas-ignacy-polska-agra-art-aukcje-obrazy-antyki.html>
Ignacy Pinkas - Słoneczniki, przed wrześnie...; olej, tektura

Źródło: <http://georgeeliot.wordpress.com/2010/05/08/sloneczniki-kompas-na-swiatlo/>

Gustav Klimt- **Słoneczniki**;The Sunflower (detail), 1907;
Oil on canvas. 110 x 110 cm. Private collection

Załącznik 6

KARTA PRACY

Wykonajcie zadania na podstawie książki Laurence’a Anholta *Van Gogh. Kamil i słoneczniki*.

1. Znajdźcie w książce opis wyglądu malarza i porównajcie go z jego autoportretami. Czy portrety słowny i malarski są do siebie podobne?

Podobieństwa	Różnice
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

2. Wymieńcie tytuły obrazów artysty, których reprodukcje zostały zamieszczone w książce.

.....

.....

.....

3. Przyjrzyjcie się ilustracjom wykonanym przez autora książki.

- a) Na czym polega podobieństwo tych ilustracji do dzieł van Gogha?

.....

.....

.....

- b) Do których obrazów malarza nawiązuje Laurence Anholt?

.....

.....

.....